

רש"י מסכת שבועות דף יט עמוד ב

שבועה שאוכל לך- באיסור שבועה יהא עלי מה שאוכל משלך דהכי משמע מה שאוכל לך יהא באיסור שבועה. לא שבועה לא אוכל לך- לא יהא עלי באיסור שבועה מה שלא אוכל משלך הא מה שאוכל לך יהא באיסור שבועה.

רש"י מסכת שבועות דף כ עמוד א

ה"ק מבטא שבועה- האומר מבטא ככר זו עלי כאומר שבועה שלא אוכלנו ואם אכלו ה"ז בעולה ויורד.

תוספות מסכת נדרים דף טז עמוד ב

הא דאמר ישיבת סוכה עלי והא דאמר שבועה שלא אשב בסוכה- פי' היכא דאמר ישיבת סוכה עלי קונם מיחל חייל משום דסוכה אינה משועבדת לו אבל היכא דאמר שבועה שלא אשב בסוכה וגופו משועבד לסוכה לא חיילא וא"ת אדמפליג בנדרים לשבועות ליפולוג וליתני בשבועו' דשבועות נמי זימנין דחיילי היכא דאמ' ישיבת סוכה עלי שבועה וי"ל דהא"נ אלא אורחא דמילתא קתני דסתם נדרים החפץ נאסר עליו וסתם שבועות קאסר נפשיה אחפצא וה"ק זה חומר בנדרים מה ששייך בנדרים דהיינו דקאסר חפצא עליה ממה ששייך בשבועות והיינו דקאסר נפשיה אחפצא ועי"ל ודאי בשבועות לא חייל בשום צד אפילו היכא דאמר ישיבת סוכה עלי שבועה וטעם גדול יש בדבר דשבועות כיון דסתם שבועות קאסר נפשיה אחפצא ולא קאסר חפצא אנפשיה א"כ אפילו כשאמר ישיבת סוכה עלי שבועה אפ"ה מתרצינן שבועתיה וחזרה על נפשיה והוי כאילו אמר שבועה שלא אשב בסוכה והאי דאמר ישיבת סוכה עלי שבועה לא משום דקאסר חפצא עליה דבודאי בשבועות לא שייך בה אלא יד שבועה הוי ולעולם קאסר נפשיה מחפצא ובנדרים לאידך גיסא.

בעל המאור שבועות דף יב עמוד ב

כתב הרי"ף ז"ל בהלכות ירושלמי שבועה שלא אוכל מצה אסור לאכול מצה בלילי הפסח וכו' כדכתבינא בהלכות ומסתברא שאין הלכה כירושל' במקום הזה שהוא סותר גמרא דילן דקי"ל שאין שבועה חלה באיסור כולל לבטל את המצוה דהכי אמרינן לעיל בגמרא בשלמא לריש לקיש היינו דמשכחת לה בלאו והן אלא לר' יוחנן וכו' בשלמא לאו משכחת לה פי' מאחר שהוא מקיים את המצוה אפשר שתחול שבועתו באיסור כולל אלא הן היכי משכחת לה כלומר מאחר שהוא לבטל את המצוה היאך תחול שבועתו ואוקימנא כדרבא דאמר שבועה שאוכל ואכל עפר פטור וכבר פרישנא לעיל שאין אנו אומרים לו לכתחלה קום ועבור את המצוה כדי שיתקיים שבועתך ותנן נמי חומר בנדרים משבועות כיצד אמר קונם סוכה שאיני עושה לולב שאיני נוטל בנדרים אסור בשבועות מותר וכי מה בין שבועה שלא אעשה סוכה ושלא אטול לולב לשבועה שלא אוכל מצה מפני מה זה מותר וזה אסור הלכך איני יודע טעמו של ירושלמי הזה ואין לנו ללמוד ממנו אבל הירושלמי האחר שכתב כיצד עושין אומר לו שיאכלנה וכו' דבר נכון וברור הוא נקיטין מיניה ובגמרא דילן וממתני' דתנן נשבע לבטל את המצוה שלא לעשות סוכה וכו' שאין שבועה חלה לעולם בנשבע לבטל את המצוה בין במצות עשה בין במצות לא תעשה אלא שנתחייב מלקות משום שבועת שוא משעת שבועתו בין שקיים שבועתו ועבר על המצות בין שקיים את המצוה ועבר על שבועתו אבל בשעת עבירת המצות או קיומן אין עליו מעונש השבועה מחמת אותו מעשה כלום לא קרבן ולא מלקות וכן בנשבע לקיים מצות ל"ת אין עליו שום עונש שבועה בין כשקיימה בין בשבטלה שאין עליו בבטול המצות מחמת השבועה לא קרבן ולא מלקות והיינו דאמר' בסוף מכות ונחשוב נמי שבועה שלא אחרוש ביו"ט התם מי קא חיילא שבועה עליה מושבע ועומד מהר סיני הוא כלומר ואין איסור השבועה חל על איסור המצוה לפי שאין איסור חל על איסור ובנשבע לקיים מצות עשה השבועה והנדר חלין עליו למלקות אבל לא לקרבן לפי שאינה בלאו והן לא מעטה הכתוב אלא מקרבן דכתיב ביה להרע או להיטיב ושפיר דמי לכתחלה למעבד הכי בין בשבועה בין בנדר ולקיומא מאי דאמר כדאמרינן התם מנין שנשבעין לקיים את המצוה שנאמר נשבעתי ואקיימה וכו' וכולה כדאיתא התם והנדרים חלים בבטול מצות עשה כגון קונם סוכה שאיני עושה לולב שאיני נוטל וה"ה לשבועה שהיא דומיא דנדר דאמר ישיבת סוכה עלי וכדאיתא במס' נדרים אבל במצות לא תעשה אין הנדר חל עליה כלל בביטולה אף לא בקיומא.

חידושי הרשב"א מסכת נדרים דף ב עמוד ב

א"ידי' דתנא נדרים דמיתסר חפצא עליה וכו' לאפוקי שבועה דמיתסר נפשיה אחפצא. מהא איכא למידק דלעולם אין נדר בלשון שבועה ולא שבועה בלשון נדר והלכך לא גרסי' במתני' שאיני אוכל לך דשאיני היינו דאסר נפשיה אחפצא והיינו שבועה ולא נדר, אלא שאני גרסינן כלומר מה שאני אוכל לך יהא עלי כקרבן או מרוחק אני ממך שיהא כקרבן מה שאוכל לך, והא דתנן קונם פי' מדבר עמך ופרישנא בגמרא דה"ל כמ"ד יאסר פי' לדבורי, הא נמי מיתסר חפצא אנפשיה הוא דה"ק יאסר עלי פי' להנאת דבורי עמך, והא דתניא איזהו איסור האמור בתורה אמר הרי עלי שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין כיום שמת בו אביו לאו למימרא שיאמר בלשון הזה שלא בא אלא לאשמועין שצריך לתלות נדרו בדבר הנדור וכדאמר שמואל והוא שנדור ובא מאותו היום ולעולם באומר הרי עלי אכילת בשר ושתיית יין כיום שמת בו אביו, א"נ דאמר סתם הרי יום זה עלי כיום שמת בו אביו והוא ה' נדור ביום שמת בו אביו שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין, והכי תני לה בירושלמי איזהו איסור ככר זה עלי כיום שמת בו אביו כו', והא דאמר' בריש פ' שבועות שתיים בתרא אכילה משתייהן עלי שבועה לאו למימרא שיאמר בלשון זה אלא שיאמר הריני נשבע שלא אוכל משתייהן, וכן פי' שם ר"ח והרב אבן מיגש ז"ל, ולא הוזכר שם לשון זה אלא בגררא דקונמות ומשום דאוקימנא הא דתניא קונמות מצטרפין ואין שבועות מצטרפין באומר אכילה משתייהן עלי קונם ואמר' שבועה נמי דאמר אכילה משתייהן עלי שבועה ולאפוקי דלא

הזכיר שבועה על כל ככר וככר בפני עצמו אלא ביחד ולא שיזכירו לשון זה בדוקא, והא דאמרינן התם נמי בשבועות ובמכלתין דאמר יאסרו פירות שבעולם עלי בשבועה לאו דוקא בלשון זה אלא שיאמר הרי הוא נשבע שלא יאכל מפירות שבעולם אם לא ראיתי גמל פורח באויר, וכלשון זה מצאתיה בתשובת הגאונים ז"ל וכן דעת רבותינו הצרפתים ז"ל כאן, ובירושלמי פליגי בה ר' יודן ור' מונא ור' יוסי דר' יודן ורב מונא סברי דאין נדר בלשון שבועה ואין שבועה בלשון נדר ור' יוסי סבר שיש נדר בלשון שבועה [ויש שבועה] בלשון נדר וקי"ל דיחיד ורבים הלכה כרבים וכ"ש דאמרינן הכא דנדר מיתסר חפצא אנפשיה ולא שבקינן מאי דמפורש בהדיא בגמרא במקומו ותפסינן לישני דלא מיתאמרן בדוקא.

ר"ן מסכת נדרים דף ב עמוד ב

אידי דתנא נדרים דמיתסר חפצא עליה- כלומר שאוסר הככר עליו ואומר אכילת ככר זה עלי לאפוקי שבועה דאסר נפשיה מן חפצא, כלומר שאומר שבועה שלא אוכל ככר זה, ומהא משמע דאין שבועה בלשון נדר ולא נדר בלשון שבועה הילכך כל שהחליף של זה בזה אין בדבריו כלום, ואיכא למידק דהתניא בפרקין /נדרים/ (דף יב) איזהו איסור האמור בתורה הרי עלי שלא אוכל בשר אלמא יש נדר בלשון שבועה דהא שלא אוכל קאמר, ובפ' שבועות שתיים בתרא נמי משמע דיש שבועה בלשון נדר דאמרינן התם /נדרים/ (דף כב) באומר אכילה משתיהן עלי שבועה והא האי לישנא דנדר הוא וקאמר ליה גבי שבועה אלמא מהני, י"ל דהני לישני לאו בדוקא נקיט להו דההוא דאיזהו איסור האמור בתורה לא אתא אלא לאשמועינן דרך איסור ע"י התפסה ומש"ה לא דק בלישניה ולעולם במוציאו בלשון נדר קאמר, וההיא נמי דאמרינן אכילה משתיהן עלי שבועה לאו דוקא דאמר בהאי לישנא אלא דאמר שבועה שלא אוכל שתיהן אלא דהתם אידי דאמר לעיל מינה באומר אכילה משתיהן עלי קונם דהוא לישנא דוקא דנדר אמר נמי אכילה משתיהן עלי שבועה ולא דוקא וכן דעת ר"ח ז"ל והרב בן מג"ש ז"ל ולזה הסכים הרשב"א ז"ל, ובירושלמי אפליג בהאי דינא דאמרינן התם דר' יודן ורבי מונא סברי אין נדר בלשון שבועה ואין שבועה בלשון נדר ורבי יוסי פליג עלייהו ומשמע דקיימא לן כרבים, אבל הרמב"ן ז"ל כתב בהלכות נדרים שלו דליכא לשבושי הנך סוגיא ולמימר דלא דייקי בלישנייהו אלא ודאי נדר שאמרו בלשון שבועה ושבועה בלשון נדר מהני מיהו לאו מעיקר נדר ועיקר שבועה דהא אמרינן בסוגיין דנדר ושבועה לא שוין בלישנייהו אלא מדין ידות הוא דמהני דנדר שאמרו בלשון שבועה כיון דפיו ולבו שוין לאסור שבועה על עצמו אע"פ שלא אמרו בלשון מדוקדק יד מיהא הוי וכן בשבועה שאמר שבועה ככר זה עלי כיון שפיו ולבו שוין לאסור אכילתו מככר זה בשבועה מהני מדין יד אלא דבסוגיין דהכא בעיקר לשון נדר ובעיקר לשון שבועה איירינן.

רמב"ם הלכות שבועות פרק ה

הלכה ד

במה דברים אמורים כשנשבע על דבר שאינו ברשותו, כגון שנשבע ראובן על שמעון שלא ילך בסחורה או שלא יאכל בשר וכיוצא בזה, אבל אם נשבע ראובן שלא יכנס שמעון בביתו ושלא יהנה מנכסיו ועבר שמעון ונכנס לביתו של ראובן ונהנה מנכסיו שלא מדעת ראובן ראובן פטור שהרי הוא אנוס * ושמעון חייב שעבר על דבר האסור לו לעשותו, שלא נשבע זה אלא על דבר שהוא ברשותו וכן כל כיוצא בזה.

כסף משנה הלכות שבועות פרק ה

הלכה ד

בד"א כשנשבע על דבר שאינו ברשותו וכו' אבל אם נשבע ראובן שלא יכנס שמעון בביתו וכו'. כתב הטור על דברי רבינו ז"ל ואיני מבין דבריו שאין אדם יכול לאסור שלו אלא בקונם לפי שהוא חל על החפץ שאוסר אותו על חבירו בקונם אבל לא בלשון שבועה לפי שהיא חלה על האדם ואינה חלה עליו ליאסר בשבועה אא"כ יקבל עליו השבועה עכ"ל. ואפשר לומר שסובר רבינו שמאחר שהוא נשבע על דבר שהוא ברשותו אע"פ שלא חלה השבועה על המושבע להתחייב עליה מלקות מ"מ חלה עליו קצת והוי כאילו קבל שבועה לענין שצריך ליזהר בדבר וקצת טעם יש בדבר והראב"ד לא השיגו בזה:

שולחן ערוך יורה דעה סימן רז

סעיף ה

ט יז] הנודר: שלא אוכל עמך, או: שאוכל עמך, אפילו יד לא הוי, דלשון זה <ו> לשון שבועה הוא ולא לשון נדר, יח] אם לא שנדר (א) לעשות מצוה. יט] ומיהו כיון דהאידינא מרגלא בפומייהו דאינשי למינדר בהאי לישנא, אין להקל וצריך התרה, כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים. כ] <ז> ויש מי שאומר דנדר שאמרו בלשון שבועה ושבועה בלשון נדר, (ב) מהני מדין ידות; י כא] ומיהו בנזירות שהוציאו בלשון שבועה, לדברי הכל אסור.

שולחן ערוך יורה דעה סימן רלט

סעיף יא

כז כו] שבועה שהוציאה בלשון נדר, כגון שאמר: אכילת ככר זה עלי שבועה, אסור.

שו"ת נודע ביהודה מהדורה תנינא- יורה דעה סימן קמה

...ונחזור לדברינו כיון שסובר הרמב"ן שנדר בלשון שבועה הוא מטעם ידות איך הוא כותב בתשובות שהוא רק מדרבנן, וכבר עלה על דעתי שתשובות הרמב"ן רובם לאו של הרמב"ן נינהו רק המה מיוחסים להרמב"ן אבל הם של הרשב"א. אבל אחר הישוב לא קשה מידי ודברי הרמב"ן בתשובה לאו מטעם שהוא בלשון שבועה הוא רק הטעם שהוא דבר שאין בו ממש ואפי' הוציאו בלשון נדר הוא רק מדרבנן כמבואר בנדריים דף ס"ו ע"א רבינא אמר לעולם כדקתני ומאי בל יחל מדרבנן ופולוגתא של הרמב"ן והרא"ש בסימן ר"ו בש"ע הוא שאיני אוכל שהמאכל יש בו ממש ועיין ביו"ד סימן רי"ג בט"ז ס"ק א' ואף שבדברי הרמב"ן בתשובה מיירי בבית שיש בו ממש מ"מ כיון שלא אסר הבית כי אם שלא יבא בבית עם אשתו מקרי אין בו ממש. ומעתה גם דבר זה שלא יקרבו המרוחק ודאי דבר שאין בו ממש הוא ועכ"פ אין כאן איסור תורה ושומעין להקל ולהרא"ש אין כאן נדר כיון שהוציא בלשון שבועה וגם להרמב"ן עכ"פ במקום קצת מצוה מתירין אפילו עד"ר וכנ"ל, והרי גם לקבל שבים ושלא לנעול דלת הוא קצת מצוה:...